

Vallitukset

18.10.2022

MÄKKYLÄ/PITÄJÄNMÄKI SOTAVISKAALINTIE TUKIKOHTA XXVII:13

Sijainti. Mäkkylässä Sotatuomarinpuistossa Kehä-1:n ja Sataviskaalintien välissä osin Helsingin puolella.

Museovirasto

Tukikohta XXVII:13 (Mäkkylä)

Museoviraston sivulla seuraavaa: *“Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee suurimmaksi osaksi Espoon puolella ja vähäisesti Helsingin puolella. Konalan puistossa sijaitsevia kallioon louhittuja ja maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja, joita on osittain tuettu betonilla. Taisteluhautaa yhteensä 165 m. Yksi konekivääri-asema, neljä tähystysasemaa, kaksi avointa valonheitinasemaa, betonisia suojahuoneita 5kpl, joista yhden betonikatto edelleen ehyt, kolme rakentamatonta kuoppaa. Puolustusaseman länsi- ja lounaispuolella on kivettyä yhdystietä.”*

<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000007743>

Valokuvat 30.9.1991, 10.4.1993, 15.4.1995, 26.4.2022, 27.4.2022, 26.9.2022

Muistiinpanot pääosin syys- lokakuu 2022. Täydennyksiä 13.4.1993 muistiinpanoista.

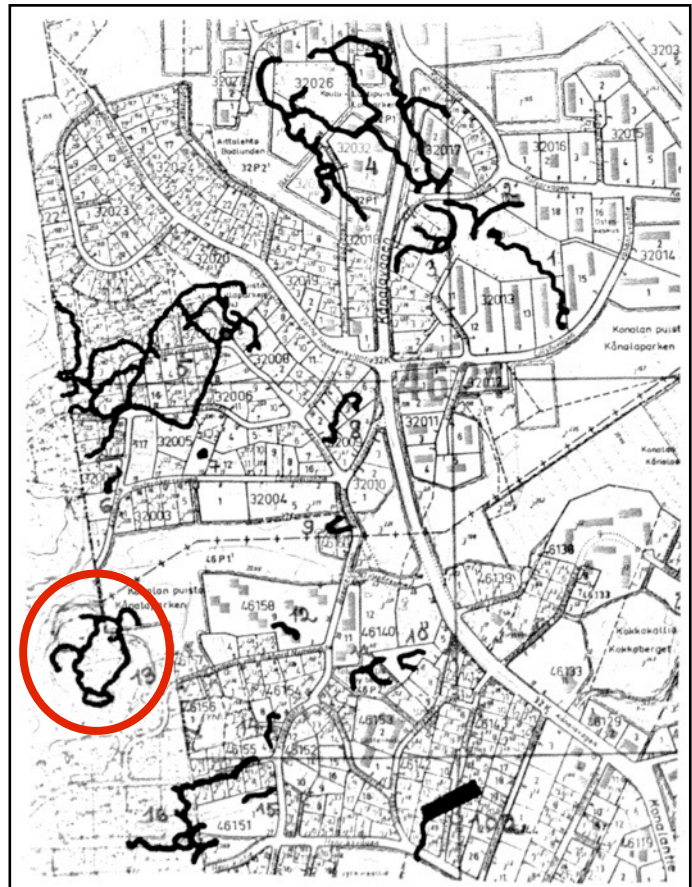
Esipuhe

Hyvin säilynyt tukikohdan osa. Linnoite sijaitsee Espoon ja Helsingin rajalla. Se on varmaan osasyynä siihen ettei mäelle ole kohdistunut rakentamispaineita. Lisäksi mäki on ollut syrjässä pääväyliltä. Kehä-1 rouhaisi rakennusvaiheessa mäen pohjois-laitaa, muuten linnoitteita ei näyttäisi tuhoutuneen rakentamisen alle.

Ennen kehätietä Sotaleskentie alkoi Mäkkyläntieltä. Nykyään kehätien eteläpuoli on Kenttämiehentie nimellä. Omissa muistiinpanoissani ehdin kuitenkin 1990-luvulla nimetä mäen Sotaleskentien mukaan.

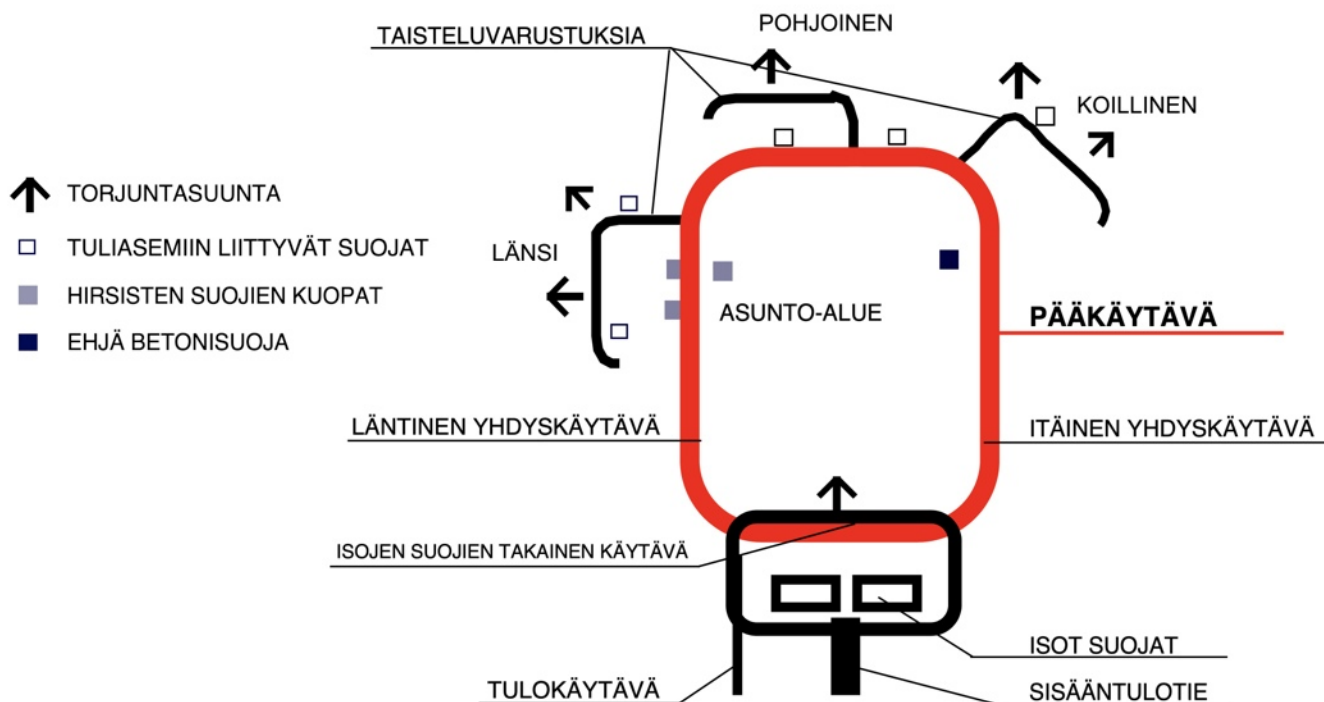
Mäen eteläpuolella kulkee tykkitie joka on vielä ulkoilutienä Sotaviskaalinpolku nimenä.

Suojat ja tuliasemat olen numeroinut itse koska muinaismuistot sivustolla on vain Helsingin puolen yksiköt numeroitu.

Tukikohta XXVII vuoden 1979
inventointikartalla ➔

SOTAVISKAALINTIEN TUKIKOHDAN KAAVIO

Kaaviomainen esitys mäen varustuksista.

Etelästä, Sotaviskaalinpolulta tulee iso sisääntulotie ja pienempi tulokäytävä isoille betonisille suojahuoneille, jotka on räjäytetty. Näiden molemmilta puolilta johtaa mäen päälle nousevat yhdyskäytävät. Isojen suojien takana, mäen päällä, on taisteluvälineillä varustettu käytävä. Mäen lakea kiertää itäinen ja läntinen yhdyskäytävä jotka yhdistyy mäen pohjoisreunalla. Tämän rengasmaisen pääkäytävän varrella ei ole taisteluvälineitä mutta useampia suojahuoneiden kuoppia, läntisellä käytävällä "Asunto-alue". Itäisen käytävän varrella on ehjä betoninen suoja. Varsinaiset taisteluvälineet on erillisten, pääkäytävästä alkavien käytävien varrella. Näitä taistelukäytäviä on kolme: Koillinen, Pohjoinen ja Läntinen.

→
Mäen eteläpuolella
kulkeva Sotaviskaalin-
linpolku.

Tarkistettu inventointi 1979

"Läntinen puolustuslohko. Tukikohta XXVII:13

F6 P1a (Mäkkylä ja Reimarla)

Enimmäkseen betonilla tuettuja kallioon louhittuja hautoja. Koillisosassa jonkin verran pelkkiä kallioon louhittuja hautoja. Noin 100 m pituinen itään, pohjoiseen ja länteen suuntautuvaa taisteluhautaa. 8 SR 1 (yksi ehjä), 1 SR 2 (sortunut), 4 A, 3 B, 2 C ja kuudet hautoihin johtavat portaat. SUOJELUARVO: 4/5."

Museovirasto. www.kyppi.fi 2022

"Espoo kiinteä muinaisjäänös. Tukikohta XXVII:13 (Mäkkylä) 1000007743

Ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusasema, joka sijaitsee suurimmaksi osaksi Espoon puolella ja vähäisesti Helsingin puolella. Konalan puistossa sijaitsevia kallioon louhittuja ja maahan kaivettuja taistelu- ja yhdyshautoja, joita on osittain tuettu betonilla. Taisteluhautaa yhteensä 165 m. Yksi konekivääriasema, neljä tähytysasemaa, kaksi avointa valonheitinasemaa, betonisia suojahuoneita 5 kpl, joista yhden betonikatto edelleen ehyt, kolme rakentamatonta kuoppaa. Puolustusaseman länsi- ja lounaispuolella on kivettyä yhdystietä.

Luonti: 19.3.2007. Viimeisin muutos: 31.5.2017"

Inventointien sisältö hieman poikkeaa toisistaan. Uudempi pitää paremmin paikkansa mutta en ole täysin samaa mieltä senkään kanssa.

ISOT SUOJAT

Käydessäni paikalla vuonna 1993 myöhästyin noin vuoden. Alueella oli juuri harjoitettu "tuhometsätaloutta" suurilla koneilla. Mäen eteläpuolitse kulkeva hiljainen ja tunnelmallisen synkkä tykkitie on nyt myllätty ja ympärillä aukioita ja risukkoista. Pari vuotta aikaisemmin kävin mäellä ja silloin se oli laeltaan helppokulkuista kallio männikköä ja laidoilta synkkää kuusikkoa mikä esti aluskasvillisuuden. Saapuminen Sotaviskaalintieltä oli masentava, ympärillä oli kaiken peittävää kuusenoksarisukkoa ja metsäkoneen möyrimää maapintaa sekä sen tekemiä uusia väyliä.

Tykkitieltä erkanee leveä sisääntulotie, joka kallion kyljessä jakaantuu kahteen suuntaan johtaviin yhdyskäytäviin. Oikealla-(itä)puolella on välittömästi suuri sortunut tai räjäytetty suoja (S2). Leveyttä käytävän puoleisella seinällä on noin 10m ja syvyyttä kalliokuopassa ≈6m. Romahtaneiden kattolohkareiden välissä on sen verran väliseinän jäänteitä, että suojan voi päätellä olleen kaksihuoneinen. Sisääntulotien vasemmalla puolen on samanlaisen suojan kuoppa (S1) ja betonilohkareita kuten oikealla. Tämä kuoppa oli (1993) niin pahasti kuusenoksien ja latvusten peitossa ettei siitä tahtonut saada selkoa saatikka sitten, että olisi löytynyt hyviä kuvakulmia. Tämän suojan länsipuolelta nousee laelle syvä sisääntulokäytävä jonka alapään maavallit muuttuvat suojan käytävähaaran kohdalla betonisiksi ja ylempänä louhituksi.

Tykkiteltä suojahuoneille johtava sisääntulotie.

180

© MH 15.04.1995

62

© MH 10.04.1993

↑ Suojahuone S2 on suoraan sisääntulotien päässä.

SUOJAHUONE S2

Suojahuone S2. Katon kulma hyvin näkyvissä, muuten paikalla on vain kasa sammaloituneita betonilohkareita risukon keskellä.

407

© MH 26.04.2022

63

© MH 10.04.1993

465

↑
Suojahuoneen S1 katon
kulmasta on vielä palanen
paikallaan.

SUOJAHUONE S1

Tuossa risujen alla on ollut
oviaukko suojaan. Ilmeisesti
tämäkin suoja on ollut kaksi
huoneinen. →

Sen verran perusteellisesti on suo-
ja räjäytetty ettei sen muodosta tai
koosta saa selvää.

↓

555

© MH 26.04.2022

553

© MH 26.04.2022

557

© MH 26.04.2022

Sotaviskaalinpolulta suojahuoneelle S1 johtava tulokäytävä.

Suojien S1 ja S2 länsipuolitse mäen päälle nouseva yhdyskäytävä. Alhaalla suojien läheisyydessä se on maahan kaivettu. Mäen lakea kohti noustessa käytävä muuttuu kallioon louhituksi ja betonilla vahvistetuksi.

544

© MH 26.04.2022

552

© MH 26.04.2022

Idän puolelta ylös suojien taakse johtava käytävä koukkaa kovasti pyöristyneenä. ↑

↓ Rinteessä käytävä saa betonia kylkeen ja ylhäällä se on jo louhittu kalliioon.

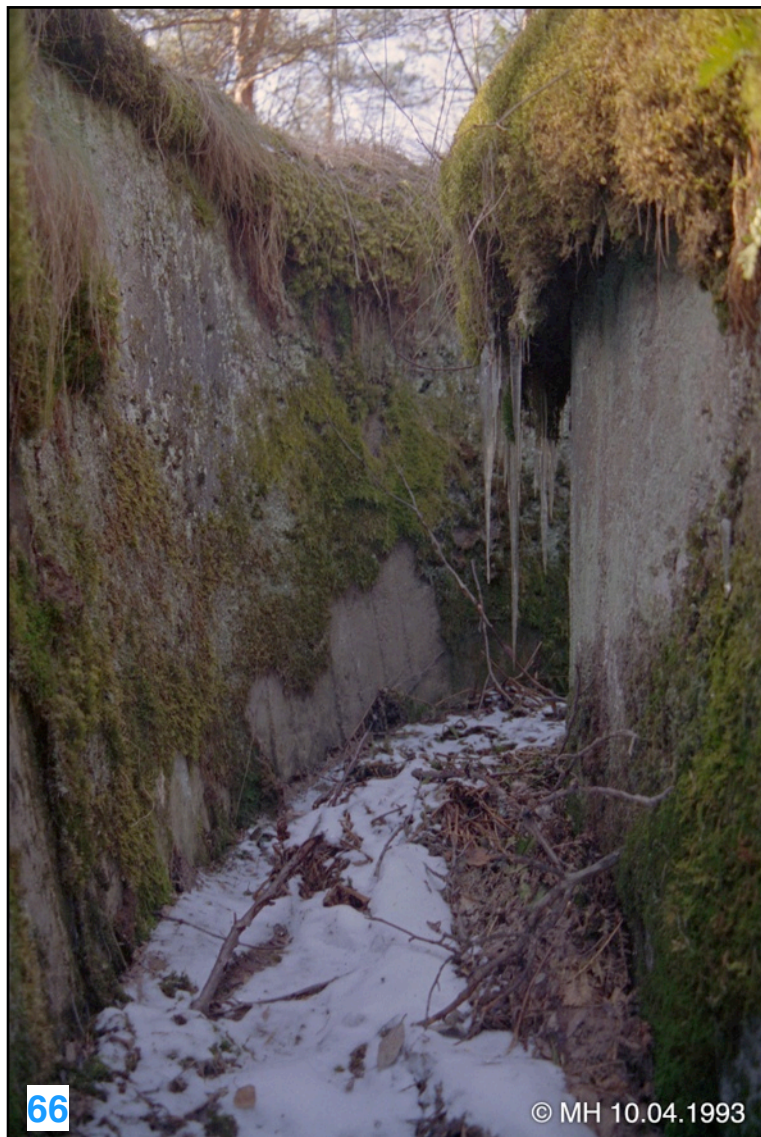
Isojen suojien (**S1** ja **S2**) yläpuolella kalliolla olevalle käytävälle johtaa suojalta **S2** alka-va maahan kaivettu ja hyvin pyöristynyt yhdyskäytävä. Metsäkone oli käynyt mäellä 1992-1993 ja myllännyt käytävää. Ylöspäin noustessa käytävä on betoninen ampumahauta, ampumatasoineen ja panosurineen. Ennen lakea, oikealle risteää yhdyskäytävä mäen itäreunaa seuraten. Risteyksen molemmin puolin olevista ampumahautoista on voinut valvoa yhdyskäytävältä tulijoita. Isojen suojien takana kulkeva käytävä on poikkeuksellinen siinä mielessä, että siinä olevat tuliasemat on suunnattu mäen päällystasanteelle. Ajatellun vihollisen jo vallattua pohjoisreunan on tällä käytävällä voinut hyvin puolustautua ja puolustaa suojahuoneita.

↑ Kun löytyy kuvat samasta kohtaa lähes 30 vuoden välillä niin, pitäähän ne laittaa esille. Mitään suurempaa ei ole muuttunut. Sammaleet kasvaa hieman eri tavoin käytävän seinällä ja 1993 kuvassa olevat kuusenoksat ja latvukset on poistuneet.

↓ C-tyypin asema C2. Asemasta pystyy valvomaan itäisen yhdyskäytävän liikennettä.

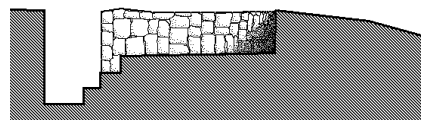

66

© MH 10.04.1993

Isojen suojien takana olevan käytävän keskivaiheilla on ensin yksi ns. "kusiputkabunkkeri" (C-tyyppi) joka valvoo itäistä yhdyskäytävää. Mutkan jälkeen on kaareva ampumahauta korkeine ampumatasoineen ja vallille nousua helpottavine urineen. Kaarevan ampumahaudan lisäksi mäen päällystä valvoi matala hevosenkenkäpotero (A-tyyppi) johon jykevät portaat käytävältä. Heti perään onkin sitten läntistä yhteyskäytävää valvova C-tyypin asema. Läntisen yhdyskäytävän tiehaaran molemmin puolin on ampumahauta. Rinteen puoleinen käytävä on lyhyt tumppimistä pystyy valvomaan myös läntisen suojan viereistä tulokäytävää. Mäen eteläpään käytäväsuunnittelussa näkyy hyvin se kuinka on haluttu varmistaa jokainen suoja lähestyttävä yhdyskäytävä.

Matalan hevosenkenkäpoteron (A-tyyppi) leikkaus. Valonheitinasema?

← Siistiä työtä suojien takaisella käytävällä

↓ A1 Matala A-tyypin asema.

67

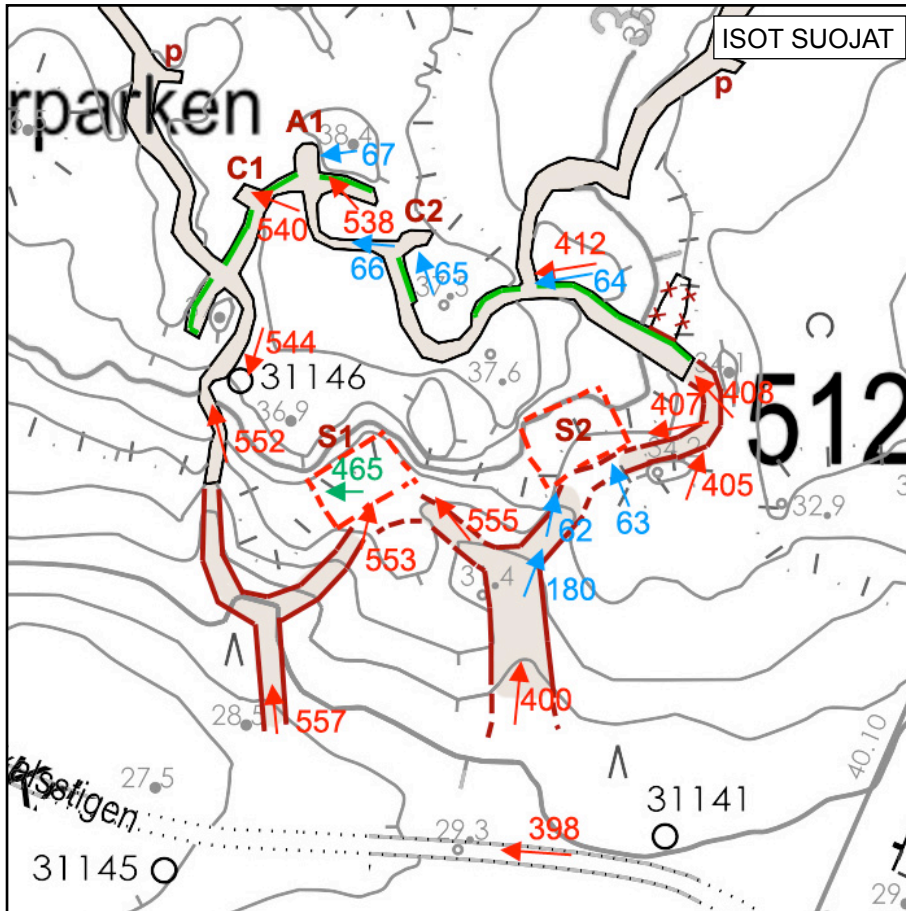
© MH 10.04.1993

A-tyypin bunkkeri (A1). Joissakin inventoinneissa nämä matalat A-tyypin asemat mainitaan tuliasemina ja joissakin vastaavasti valonheittinasemina. Tarkemmin asiaa tuntematta tuo määritelmä valonheittinasemasta tuntuu vieraalta.

C-tyypin asema C1. Asema on valvomassa läntisen pääkäytävän liikennettä. Näistä C-tyypin asemistakin on vaihtelevia nimityksiä, joko tuliasema tai tähystysasema.

- Valokuvien paikat mäen eteläosan suurten suojahuoneiden ympäristössä.
- Ampumahaudat merkitty vihreällä.
- Kirjaintunnuksella suojahuoneet ja tulipesäkkeiden tyypit.
- p=porras tai muu aukko käytävästä.
- Suojan S2 koillispuolella on kantakarttaan piirretty käytävän pätkä jota ei ole olemassa.
- Tummanpunaisella reunaviivalla piirretyt käytävien osuudet puuttuu Espoon kantakartasta.

111 = Kuvat 1990-luvulta

222 = Kuvat 26.4.2022

333 = Kuvat 27.4.2022

444 = Kuvat 26.9.2022

ITÄINEN YHDYSKÄYTÄVÄ

Itäinen yhdyskäytävä alkaa isojen suojien takaiselta käytävältä kallion laelta. Se laskeutuu koillisen suuntaan louhittuna ja muutamalla mutkalla varustettuna. Saavutettuaan tasaisen maan se kääntyy maavallisena kohti pohjoista. Tuossa mutkassa on pieni leventymä mikä viittaisi johonkin rakennelmaan, mutta mitään selkeää rakennetta siinä ei ole.

Itäinen yhdyskäytävä on kovin täyttynyt. Vuoden 1993 muistiinpanojen mukaan käytävään oli tuotu jätteitä ja romua. Käytävä oli myös osin peittynyt metsätöiden jäljiltä kuusen oksista sekä latvuksista. Myös metsäkone oli pyöristellyt maapenk-kaisia käytävän reunoja.

Käytävässä on yksi itään suuntaava kolo joka voi olla portaiden paikka. Lisäksi käytävä on pieneltä osin rinteen puolen seinästä betonivahvisteinen. Käytävä on vuonna 2022 vain ojaa muistuttava painanne maastossa, kylläkin selvästi havaittavissa.

← Itäinen yhdyskäytävä laskeutuu mäeltä.

Itäinen yhdyskäytävä oli 1993 aika lohduuttoman näköinen metsätöiden jäljiltä. ↑

Eipä tuo kummoisessa kunnossa ole vuonna 2020. Kovin pyöristynyt. ↑

Kun itäistä yhdyskäytävää on kuljettu noin 70m ollaan jälleen kallion kohdilla ja louhitussa käytävässä. Itäisen yhdyskäytävän kulkusuunta kääntyy jälleen vasempaan eli nyt jo pohjoisluoteeseen. Käytävä jatkuu syvänä ja louhittuna noin 50m kunnes tulee käytävänhaara suojalle S3. Tuolla matkalla on kahdet portaat ulkorinteen puolelle ja yhdet hyväkuntoiset portaat rinteen sisäosan puolelle. Tämä käytävän louhittu osuus on hyväkuntoisen näköistä ja syvä, pohjan peittävän kasvillisuuden paksuus jää arvailun varaan. Seinämiä on suoristettu ja tasattu betonilla.

← Itäistä yhdyskäytävää louhittuna kallioon ja seinämät betonilla suoristettuna.

569

© MH 27.04.2022

Itäinen yhdyskäytävä. Isomman puuston poistamisen jälkeen risukko valtaa paikat. Keväisin käytävä on näkyvillä mutta kesällä se piiloutuu hyvin lehtien taakse. ↑

Suoja S3. Harvinainen katon osalta ehjä suoja huone. →

SUOJAHUONE S3

Itäisen yhdyskäytävän pohjoispäässä on suoja huone, jonka katto on ehyt. Sen verran sivussa rintamavarustuksista ja isoista suo- jista jotta on voinut unohtua räjäyttäjiltä. Se on pääkäytävän sisäpuolella pienen käy- tävän päässä. Koko on noin 3.5m x 3m ja se on hirsikehikon ympärille valettu, katettu betonisuoja. Sisänurkissa oli vielä 1993 jäl- jellä lahonneita hirsisalvoksia ja lattialla ker- ros katosta tippuneita hirsiiä. Katossa on näkyvissä betoniin upotetun kiskon pohja. Upea suoja ja hyvä esimerkki tästä hirsira- kentamistylistä.

585

© MH 27.04.2022

Sisämaan puolelle johtavat portaat. ↑

05

© MH 30.09.1991

579

© MH 27.04.2022

↑ Suojahuone S3.

Hirsikehikon ympärille valettu betoninen suoja. Seinähirssiä näyttäisi olleen 7 päällekkäin ja katolla kaksi hirsikerrosta eri suuntiin. Kokoa suojalla noin 3x3,5m. Suoja on säilynyt kohtuullisen siistinä.

Suoja maastoutuu hyvin. Se on havaittavissa vain oviaukon suunnasta. Katollekin on kasvanut tukeva mänty. Kesäaikaan risukon lehden häivyttävät suojan myös oven puolelta.

574

© MH 27.04.2022

Itäisen yhdyskäytävän pohjoispää suojahuoneen S3 kohdalla ja siitä pohjoiseen.

424

© MH 26.04.2022

430

© MH 26.04.2022

↑ Koillinen taisteluhauta päättyy maavallikäytävään, joka on jo kovin täytynyt ja pyöristynyt. Lienee kuitenkin ollut ampumahauta.

↑ Maavallikäytävän jälkeen tullaan betonivahvistetulle ampumahaudalle, jonka keskellä on A-tyyppin tulipesäke A2. Museoviraston mukaan tämä on ollut katettu.

432

© MH 26.04.2022

Tällä koillisella käytävällä en käynyt kuvaamassa tai tekemässä muistiinpanoja vuonna 1993. Syynä oli siellä majailevat "metsien miehet" jotka olivat käyntini aikana paikalla. Syrjäinen paikkahan tuo on. Nyt (2022) siellä oli vielä jäljellä joitakin ruostuneita telttatuolein runkoja sekä muuta rojua. Ilmeisesti paikkaa on kuitenkin siivottu tässä välillä.

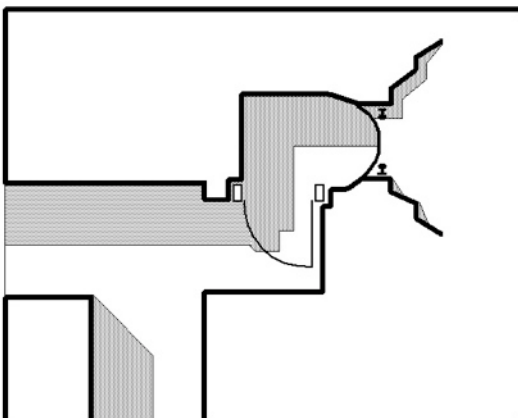

↑ Louhittua ja betonilla vahvistettua yhdyskäytävää sekä yhdellä korkeella varustettua ampumahautaa.
↓

Alaosalta betonoitu ampumahauta C3 vieressä. ➔

Koillisesta käytävästä haarautuu vielä käytävä etulinjaan, jonka itäpäässä on pitkähkö ampumahaudan osuus ja C-tyyppin tuli/tähystysasema (C3). Ampumahaudan seinämät on alaosasta betonivahvisteisia jonka päällä paksu maakerros. C-tyyppin asemassa on mutka ja mutkan kohdalla betoniseinässä kolot karmia varten. Asemaan on siis tarkoitettu myös ovi. Ampuma aukon laidoilla on pystyssä ratakiskon pätkät. Inventointien mukaan ampuma-aukon kate olisi räjäytetty.

C3

Etulinjaan käytävän länsipäässä on pätkä kallioon louhittua ampumahautaa ja A-tyyppin asema (A3). Täällä ollaan jo aivan Kehä-1 kyljessä. Ampumahauta ja tuliasema näyttäisi olevan muuten hyvässä kunnossa mutta paikalla on roskaa ja jätteitä. Myös kasvillisuus on vallannut käytäviä ja niihin on kaatunut puita.

← Raivauksen tarpeessa

A3

A-tyyppin hevosenkämäbunkkeri. Tässä tuliasemassa ei ole takaseinää. Oikeassa kyljessä on ammuskolo. Onko ollut katettu ja minkälainen ampuma-aukko asemassa on ollut, siitä ei saa paikalla selvyyttä ilman kaivamista. →

512

S4

© MH 26.09.2022

525

© MH 26.09.2022

Koillisessa käytävässä on yksi suojahuone (S4). Se on ollut betonirakenteinen ja kaksihuoneinen. Räjätetty suoja ei ole ollut kovin suuri.

460

© MH 26.04.2022

Suojan S4 takana kulkevassa käytävässä on siististi pyöristetyt nurkat. Välillä pitää hämmästellä työn hyvää laatua, onhan kyseessä vain taisteluvarustukset. →

Koilliskäytävällä oleva toinen C-tyyppin asema (C4) on jäänyt täysin betonilohkareiden alle. Lohkareita on sen verran paljon että tämä tuliasema täytyy olla ollut katettu kokonaisuudessaan. On myös vaikea päätellä tuliaseman kokoa, mallia ja tarkkaa sijaintia.

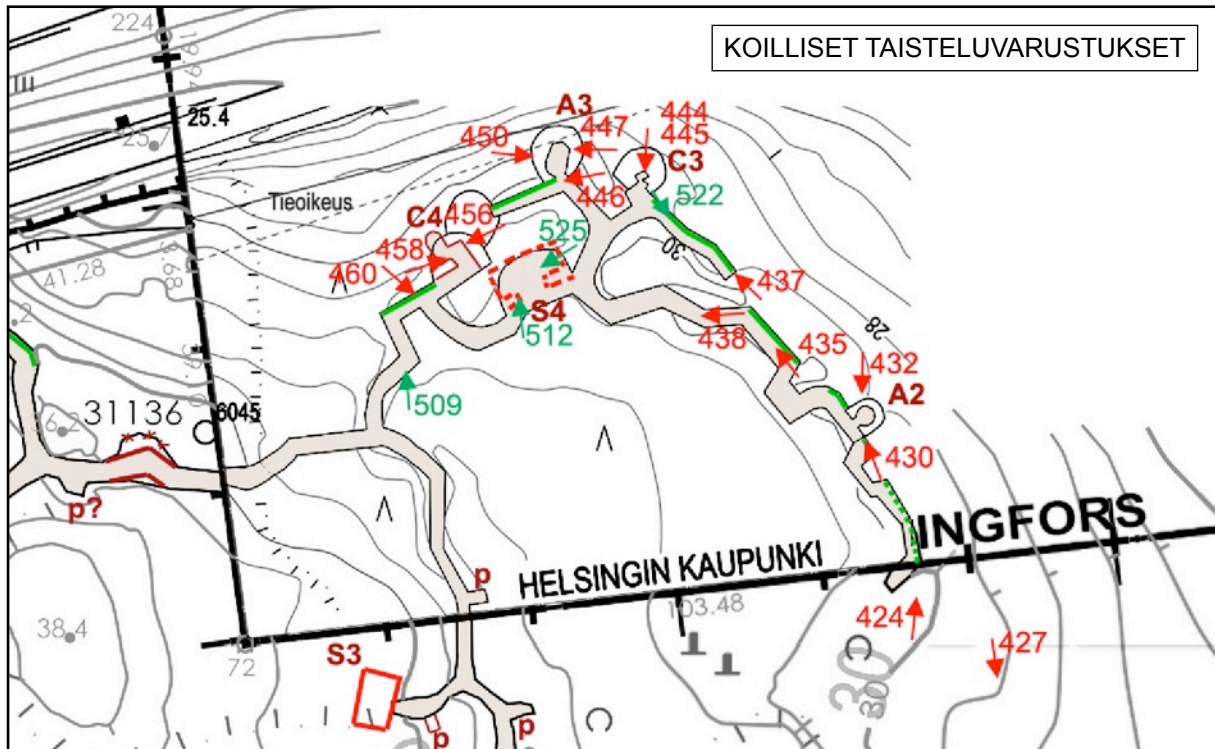
Jälleen pitäisi raivata kasvillisuutta jotta asia selviäisi. Sammal peittää betonilohkareita ja niiden välejä. Päätelen siis paikalla olleen C-tyyppin aseman mutta en voi olla siitä täysin varma.

Pääkäytävältä Koillisiin taisteluvarustuksiin johtava käytävä. →

509

© MH 26.09.2022

- Valokuvien paikat mäen koillisnurkan taisteluvareustuksien kohdalla.
 - Ampumahaudat merkitty vihreällä.
 - Kirjaintunnuksella suojahuoneet ja tulipesäkkeiden tyypit.
 - p=porras tai muu aukko käytävästä.
 - Tummanpunaisella reunaviivalla piirretyt käytävien todennukaisemmat rajat.
- 111 = Kuvat 1990-luvulta
 222 = Kuvat 26.4.2022
 333 = Kuvat 27.4.2022
 444 = Kuvat 26.9.2022

↑ Tukikohta XXXII:13 nähtynä pohjoisesta kehä-1 takaa. Aivan kallioleikkauksen päällä on hahmotettavissa linnoitteiden käytäviä.

POHJOISET TAISTELUVARUSTUKSET

Koillisen käytävähäärän jälkeen yhdyskäytävä kääntyy länteen ja nousee syväna kalloon louhittuna ylös mäen laelle (462). Mäen laen käytävässä on pieni laajentuma, joka Espoon pohjakartassa on laajentunut entisestään. Mitään erityistä en siinä kuitenkaan nähnyt. Vielä ennen pohjoiselle taisteluvärustukselle kääntyvää käytävää on sisämaan puolelle portaiden paikka. Askelmia siinä ei enää näy. Samalla kohtaa on käytävässä myös rinteän ulkopuolelle portaan paikkaa muistuttava kolo mutta, sen uskoisin muodostuneen jälkeinpäin. Käytävät on tällä kohdilla syviä ja niiden yläosa on maapenkkaa. Käytävien yli hyppääminen ei innosta joten muodostuu reittejä käytävän pohjan kautta.

462

© MH 26.04.2022

← Mäkeä kiertävä yhdyskäytävä nousee pohjoislaidan päälle.

↓ Yhdyskäytävästä erkanee käytävä pohjoisreunalla oleville taisteluvärustuksille.

476

© MH 26.04.2022

Pohjoiseen siis lähtee käytävä, joka on alaosaltaan louhittu ja yläosa maapenkkaa (476). Pian se muuttuu kauniisti kaartuvaksi ampumahaudaksi ja ollaankin aivan kehätien vieressä (469). Ampumahaudassa on ampumatasanne ja se on betonivahvisteinen. Penkan päällinen on maa-ainesta. Taitaa siinä yläreunassa olla vielä hylly ja kivireunus. Vaatisi taas pintamaan poistoa.

Pohjoisessa käytävässä on seuraavaksi lyhyt umpiperäinen käytävänhaara (74). Se on kallion leikkauksen reunalla oleva ampumahauta. Tämän ampumahaudan edessä on vain runsas metri kalliota ja sen jälkeen korkea pudotus alla kulkevalle kevyen liikenteen väylälle joka seuraa Kehä-ykköstä.

Kolmas ampumahaudan osuus onkin sitten menettänyt etuseinänsä tien rakentamisen yhteydessä (480 ja 481). Vielä pieni koukkaus sisämaan puolelle ja ollaan pohjoisen käytävän päättävässä ampumahaudassa (481 ja 73). Tässä viimeisessä osuudessa on harvinaisen betoninen etuvalli. Toki vastaavia voi olla muissakin käytävien rintamuksissa mutta ne on silloin maa-ainesten peitossa. Tämä viimeinen osuus on aivan kallion reunalla ja voinut puhdistua kehätietä tehtäessä.

Kallioleikkauksen alla kulkee siis Kehä-ykköstä seuraava kevyen liikenteen raitti ja sen takana alempana itse kehätie. Jos vain osaa katsoa näkee kehätien ylittävältä sillalta linnoitekäytävät, siinä kohtaa missä jyrkänteeltä putoamisen estämiseksi on viritetty verkkoita.

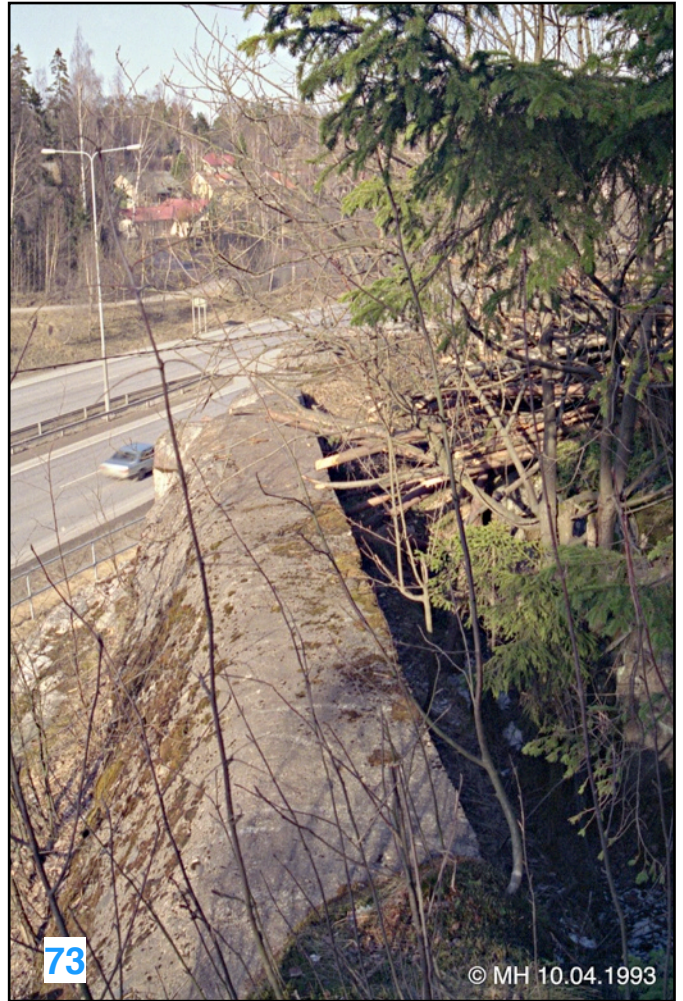
↑ Kauniisti kaartuvaa ampumahautaa.

↑ Ampumahautaa aivan kehätien kyljessä.

↑ Ampumahauta menettänyt etuseinän kehätien louhintojen yhteydessä.

↑ Tyylikästä betonista etuseinää.

↑ Kehä-1 on hyvin valvonnassa.

468

© MH 26.04.2022

Pohjoisen taisteluväestön takana kulkeva yhdyskäytävä (kuva-468) jatkuu länemmäksi. Pienen matkan jälkeen on suojuhuoneen paikka (**S5**) (kuva-477). Suojuhuoneen paikka on kooltaan noin 3m x 3m. Onko tuossa koskaan ollut mitään valmiista rakennelmaa. Nykyään kuoppa on osin täytynyt mutta takaseinässä on havaittavissa betonia ja kiviä. Ilmeisesti paikalla on ollut hirsikehikko, jota on ulkopuolelta vahvistettu betonilla. Etuseinä käytävän suuntaan olisi ollut hirsinen. Katon rakenteesta ei voi päätellä mitään. Maassa ei näy betonikokkeita joten suoja lienee katettu hirsillä ja maa-aineksilla.

Runsaan kymmenen metrin ja yhden mutkan jälkeen ollaan käytävien risteyksessä, josta haarautuu väylä läntisiin taisteluväestöihin ja etelään suuntaava läntinen yhdyskäytävä.

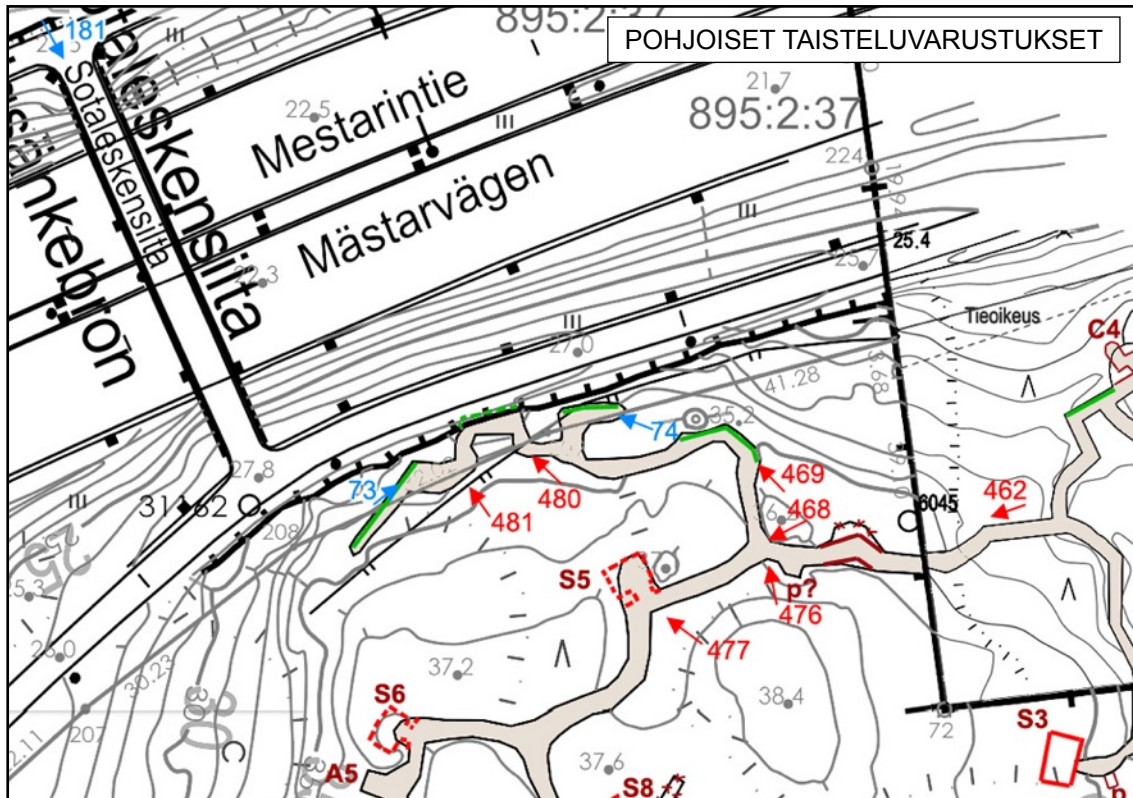
← Mäkeä kiertävä yhdyskäytävä pohjoisten väestöjen takana.

↓ Yhdyskäytävän vieressä olevan suojuhuoneen **S5** kuoppa.

S5

477

© MH 26.04.2022

- Valokuvien paikat mäen pohjoisten taisteluvvarustuksien kohdalla. **111** = Kuvat 1990-luvulta
- Ampumahaudat merkitty vihreällä. **222** = Kuvat 26.4.2022
- Kirjaintunnuksella suojahuoneet ja tulipesäkkeiden tyypit. **333** = Kuvat 27.4.2022
- p=porras tai muu aukko käytävästä. **444** = Kuvat 26.9.2022
- Tummanpunaisella reunaviivalla piirretyt käytävien todenmukaisemmat rajat.

LÄNTISET TAISTELUVARUSTUKSET

Pohjoisen ja läntisen yhdyskäytävän mutkasta erkanee läntisten taisteluvvarustusten käytävä (Kuva-542). Betonivahvisteista käytävää runsaat 10m ja ollaan suojan **S6** kohdalla.

←
Läntisen käytävän
alkupää. Betonivahvis-
teista maavallikäy-
tävää.

← Suoja S6 ja sen vasemmalla puolella tuliasema A5. Taustalla pilkkistää Kehä-1

← Suoja S6. Suoja on täytynyt lähes kattoa myöden. On siis vaikea sanoa suojan rakenteesta, onko siinä ollut hirsiseinät. Myös katoissa on ollut betonia. Katon alareunan urasta voisi päätellä katon valetun ratakiskojen päälle. Etuseinä ei ole ollut betonia.

← Aivan suojan S6 vieressä on tuliasema A5. Asema on matalaa A-tyyppiä. Käytävältä noustaankaksi askelmaa. Aseman jälkeen erkaantuu kuvassa oikealle, erillinen ampumahaudan käytävä.

Läntisen taisteluväestön pohjoisin ampumahaudan osuus on suora ja varustettu yhdellä ampumakorokkeella.

Käytävä jatkuu etelään koukkaamalla taustan kallion kautta. Heti ensimmäisessä mutkassa sisämaan puolella on kohta, jossa on voinut olla portaat. Paikka on kuitenkin täytynyt tunnistamattomaksi.

← Länsireunan pohjoisin ampumahaudan osa, 1.

Harmittavasti en ehtinyt käydä mäellä ennen metsätoita. Kuvasta voi päätellä mäen olleen kuusi- ja aluskasvillisuudeltaan niukkaa. Käytävät on siis olleet hyvin näkyvillä.

kuvat 553 ja 72 samasta kohtaa eri suuntiin. Sama betoninen nurkka molemmissa kuvissa.

Kuvan 72 taustalla A5 ja S6.

499

© MH 26.04.2022

Saavuttuaan takaisin mäen rinteiden laidalle, erkane yhdyskäytävästä erillinen ampumahauta oikealle, ampumahauta 2. Yhdyskäytävä jatkuu vasemmalle/etelään myöskin ampumahautana (osa3). Tuon osan keskivaiheilla on etuseinässä ammuspotero ja käytävä samalla kaareutuu.

Käytävät näyttäisi täällä täyttyneen luonnollisesti kasvien jäänteistä. Täyttöä en havainnut eikä kulumisen ja sortumisen jälkiä ole. Sammaleet, heinikko peittää käytävien pintoja.

Sisämaan kautta ampumahaudoille koukkaava yhdyskäytävä. Siinä on yhdet portaat sisämaan puolelle. Kuvassa oikealle lumikinoksen kohdalla.

Ampumahautaa länsilaidalla. Ampumahauta 2 (kuva 496). Ampumahauta 3 on kaksiosainen. Osien välissä etuseinässä ammuskomero (kuva 500)

496

© MH 26.04.2022

500

© MH 26.04.2022

Läntisten taisteluvarustuksien eteläosassa on yksi suuri A-tyyppin konekivääriasema **A6**. Aseman pohjalla on jonkin verran betonikokkareita (sammal peittää). Jotain on tässä asemassa ollut katettuna mutta liekö koko asema. Aseman oikeassa kyljessä on ammuskomo. Asemassa on osittain takaseinää, oven karmeille ei näy koloja tai tartuntarautoja. Sammaleet ja heinikko peittää edustan niin ettei ampuma-aukon yksityiskohdat selviä ilman lapiohommia.

A-aseman **A6** kohdalla on käytävässä haarautuma josta rinteeseen suuntaisesti jatkaa ampumahauta 4. Taaksepäin, rinteeseen sisäosan suuntaan kääntyy leveä käytävä joka johtaa suojahuoneelle **S7**.

A6

511

© MH 26.04.2022

Läntisen taisteluvastuksen eteläpään takana on räjäytetty betoninen suojahuone (**S7**). Sinne johtaa leveä ja kaareva käytävä.

Tuosta käytävästä on ollut yhdet portaat mäen yläosan puolelle. Alkumatkasta käytävä on syvä mutta suojaa ja porrasta lähestyttäessä se on hyvin täyttynyt.

↑ Suoja **S7**, kuva vuodelta 1993. Suojan kohdalta on nyttemmin puut poistettu. Tilanne ei ole muuten 30-vuoden aikana muuttunut.

← Suoja on ollut kooltaan noin 3x3m ja kauttaaltaan betonivahvisteinen.

↓ Räjäytetyn katon lohka-reiden välistä pilkottaa si-leää suojan seinää.

Suoja **S7** on ollut kokonaan betonista, myös katossa on ollut betonia. Räjäytetyn katon lohka-reet peittää suojan kuopan mutta lohka-reiden välistä voi vielä nähdä suojan seinää. Kyseessä ei liene hirsikehikon päälle valettu betonisuoja.

508

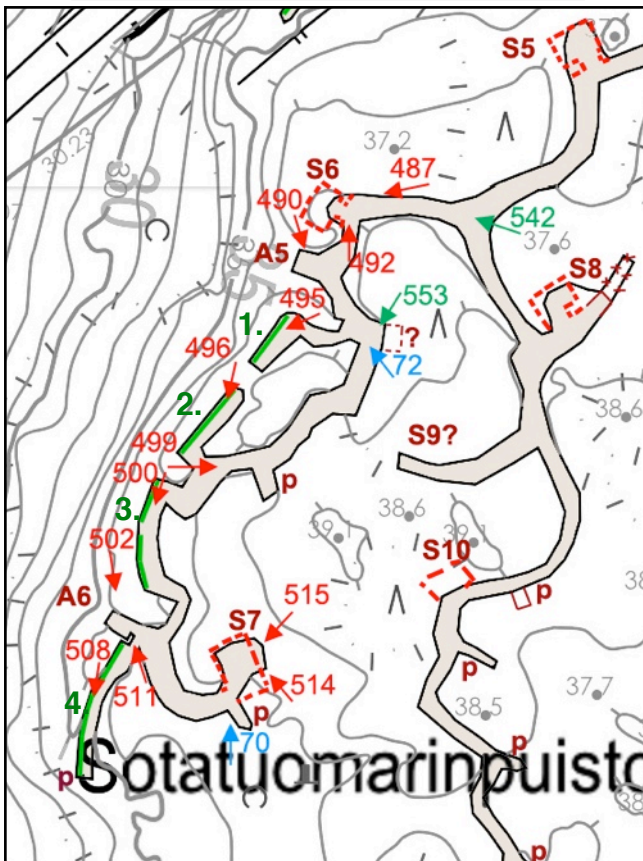
© MH 26.04.2022

Läntinen taisteluvvarustus päättyy pitkään kaarevaan ampumahautaa (4.) jonka päässä on portaat. Rinne kääntyy tämän jälkeen kaakkoon kohti suuria suoja S1 ja S2 sekä saapumiskäytäviä. Taisteluvvarustuksia ei tällä välillä ole.

Läntiset varustukset on hyvässä kunnossa eikä niissä näkynyt jätteitä. Käytävistä olisi kuitenkin hyvä raivata risukkoa ja puiden taimet pois. Paikoitellen käytävät on läpitukenemattomia. Mäen syrjäisyydestä johtuen ei vallitusten reunatkaan ole liiemmin kuluneet mutta toisaalta juuri sen takia heinikko ja sammaleet peittää varustuksia.

← Läntisen taisteluvvarustuksen päte.
Pitkä kaareva ampumahauta ja portaat.

LÄNTISET TAISTELUVARUSTUKSET

- Valokuvien paikat mäen läntisten taisteluvvarustuksien kohdalla.
- Ampumahaudat merkitty vihreällä.
- Kirjaintunnuksella suojahuoneet ja tulipesäkkeiden tyypit.
- p=porras tai muu aukko käytävästä.
- Vihreä numero tekstissä mainitun ampumahaudan paikka.

111 = Kuvat 1990-luvulta

222 = Kuvat 26.4.2022

333 = Kuvat 27.4.2022

444 = Kuvat 26.9.2022

LÄNTINEN YHDYSKÄYTÄVÄ

Läntinen yhdyskäytävä lähtee pohjoisten varustusten takaa alueelle tyypillisesti vain alaosasta betonivahvisteisena muuttuen kuitenkin pian täysin maahan kaivetuksi ja pyöristyneeksi. Jos betonivahvistuksia on tai käytävää on louhittu kallioon niin tämä ei ainakaan näy. Käytävä on matalahko.

Pienen matkan päässä on käytävänhaara itään. Siinä on välittömästi suojahuoneen **S8** kuoppa. Tämä kuoppa on täysin pyöristynyt eikä betoni- tai hirsiosia ole näkyvissä. Kokoa suojalla on ollut noin 3m x 2m. Espoon kantakartassa on piirretty käytävää pienen matkaa suojan ohi. Se kuitenkin päättyy heti suojan jälkeen, ja on todennäköisesti vain portaiden paikka.

Läntinen yhdyskäytävä suuntaa etelään mäen lallalla

Suojahuoneen **S8** kuoppa. Rakenteita ei ole näkyvisä, vain pyöreät seinämät.

S8

Läntisessä yhdyskäytävässä on seuraavaksi käytävänhaara länteen. Tässä kohdin näkyy jälleen käytävän seinien alaosassa betonia. Länteen suuntaava käytävä jatkuu vain muutamia metrejä kunnes alkaa leviämään ja madaltumaan. Se päättyykin pian kaarruttuaan ensin hiukan oikealle. Koko tämä käytävä jää minulle hiukan mysteeriksi. Se ei oikeastaan johda mihinkään eikä siinä ole selvää suojan kuoppaakaan. Tuon käytävän mutkan kohdalla on kuitenkin sen verran leveyttä jotta siihen voisi jonkinlaista suojaa ajatella (**S9?**). Käytävän päädyssä on vain kymmenkunta metriä Läntisten taisteluväestöjen kalliota louhittuun käytävään. Siinä käytävässä ei kuitenkaan ollut mitään viitteitä yhteydestä tännepäin.

← Yhdyskäytävästä länteen suuntaava käytävänhaara.

↓ Onko tässä ollut suojuhuone (**S9?**) vai onko kaivaminen jäänyt kesken?

Suojalle **S9?** johtavan käytävän haarausta jatkuva läntinen yhdyskäytävä kulkee syvänä ja kallioon louhittuna (kuva 531). Loivan kaarteeseen loppupäässä on sisämaanpuolelle suuntaavat portaat (1).

Seuraavassa mutkassa on suojahuoneen **S10** kuoppa. Vuoden 1993 muistiinpanojen mukaan: *“kuopan betonisissa ovenpielissä on hirrenpäitten jättämiä jälkiä, eli ainakin tämä suoja on ollut hirsinen.”* Löytyihän nuo hirrenpää sitten syksyn kuvastakin. Suojan koko ja malli jää arvailujen varaan (kuvat 567 ja 523).

531

© MH 26.04.2022

↑ Läntistä yhdyskäytävää ja porras 1.

567

© NH 26.09.2022

S10

523

© MH 26.04.2022

Suojien **S8-S10** seutu on mäen korkeimmalla kohtaa. Olen nimennyt noiden suoja-alueiden johdosta tämä kohdan asuntolu-alueeksi. Läntinen yhdyskäytävä jatkuu suojalta **S10** vielä runsaat 50m kunnes yhtyy suurien suojien takana kulkevaan käytävään. Tuolla 50m matkalla on kolme portaan/käytävän alun paikkaa sisämaan puolelle. Onko siellä ollut jonkinlainen leirialue. Paikalla käydessä maasto vaikutti siltä kun tuolla olisi ollut jotain. Herää myös kysymys: “miksi kolmet portaat (+yhdet S10 koillispuolelta) samalle mäen päälliselle, jos siellä ei olisi ollut jotain toimintaa?” Kaksi eteläisintä porrasta (3 ja 4) näyttää maastossa kääntyvän toisiaan kohti ja siellä ajatellussa kohtaamispaikassa on painanteessa sepeliä.

← Yhdyskäytävästä itään suuntaava porttas 2. Vai onko käytävä?

↙ Läntistä yhdyskäytävää suojan **S10** ja portaan 2 jälkeen.

↓ Läntistä yhdyskäytävää.

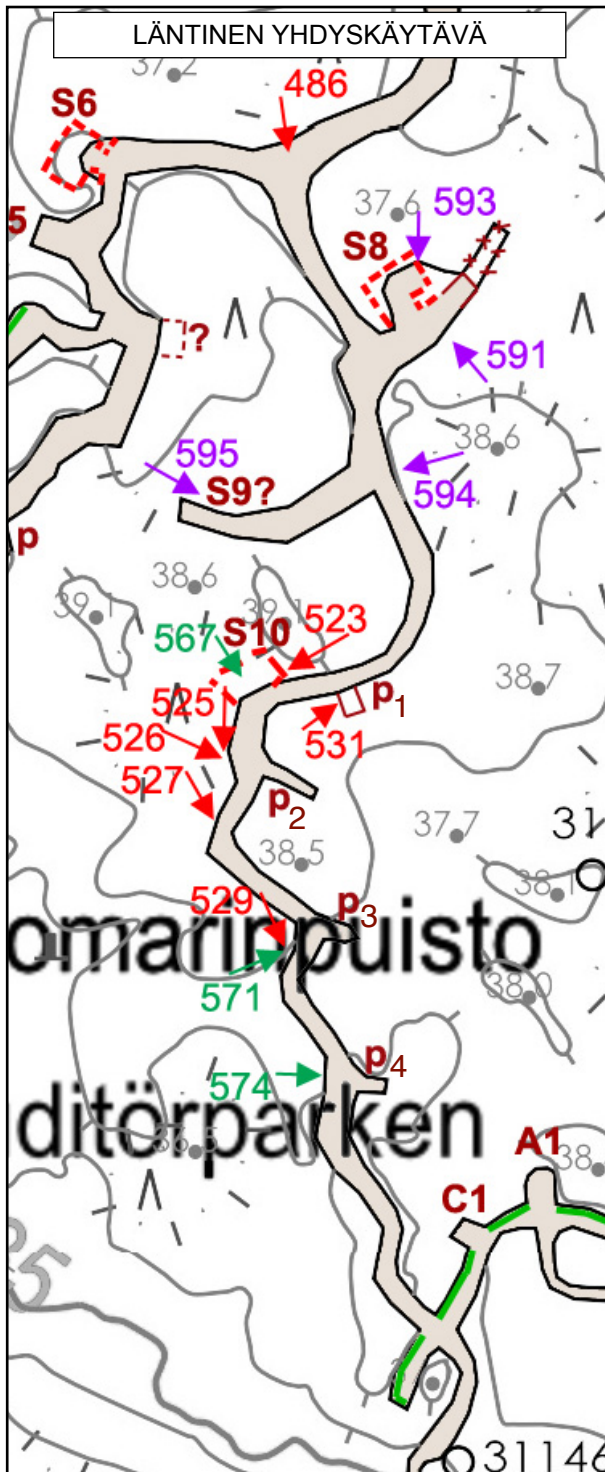
↑ Läntistä yhdyskäytävää. Taustalla hämmöittää jo isojen suojien takaiset varustukset.

↓ Yhdyskäytävästä itään suuntaava porras 3.

↓ Yhdyskäytävästä itään suuntaava porras 4.

Läntisen yhdyskäytävän saavuttaa isojen suojien takaisen käytävän samassa kohtaa mihin nousee suojien länsipuolella saapumiskäytävä. Nyt on kierretty koko mäki ympäri vastapäivään. Läntinen yhdyskäytävä ei kulje rinteiden reunalla vaan keskemällä. Käytävän ja mäen lounaisreunaan väliin jää pitkä pätkä rinnettä jolla ei ole varustuksia. Hieman ihmetyttää mäen tämän osan jättäminen varustelematta. Onko ajateltu viereisten tukikohdan osien hoitavan tämän suunnan valvonnan ja puolustuksen XXVIII:18a on noin 200m koilliseen ja XXVIII:17 on runsaat 600m länteen.

- Valokuvien paikat läntisen yhdyskäytävän varrelta kohdalla.
- Ampumahaudat merkitty vihreällä.
- Kirjaintunnuksella suojahuoneet ja tulipesäkkeiden tyypit.
- p=porras tai muu aukko käytävästä, ruskea numero tekstissä mainitun portaan paikka.
- Ruskealla reunaviivalla piirrettyt eroavuudet Espoon kantakarttaan nähden.

111 = Kuvat 1990-luvulta

222 = Kuvat 26.4.2022

333 = Kuvat 27.4.2022

444 = Kuvat 26.9.2022

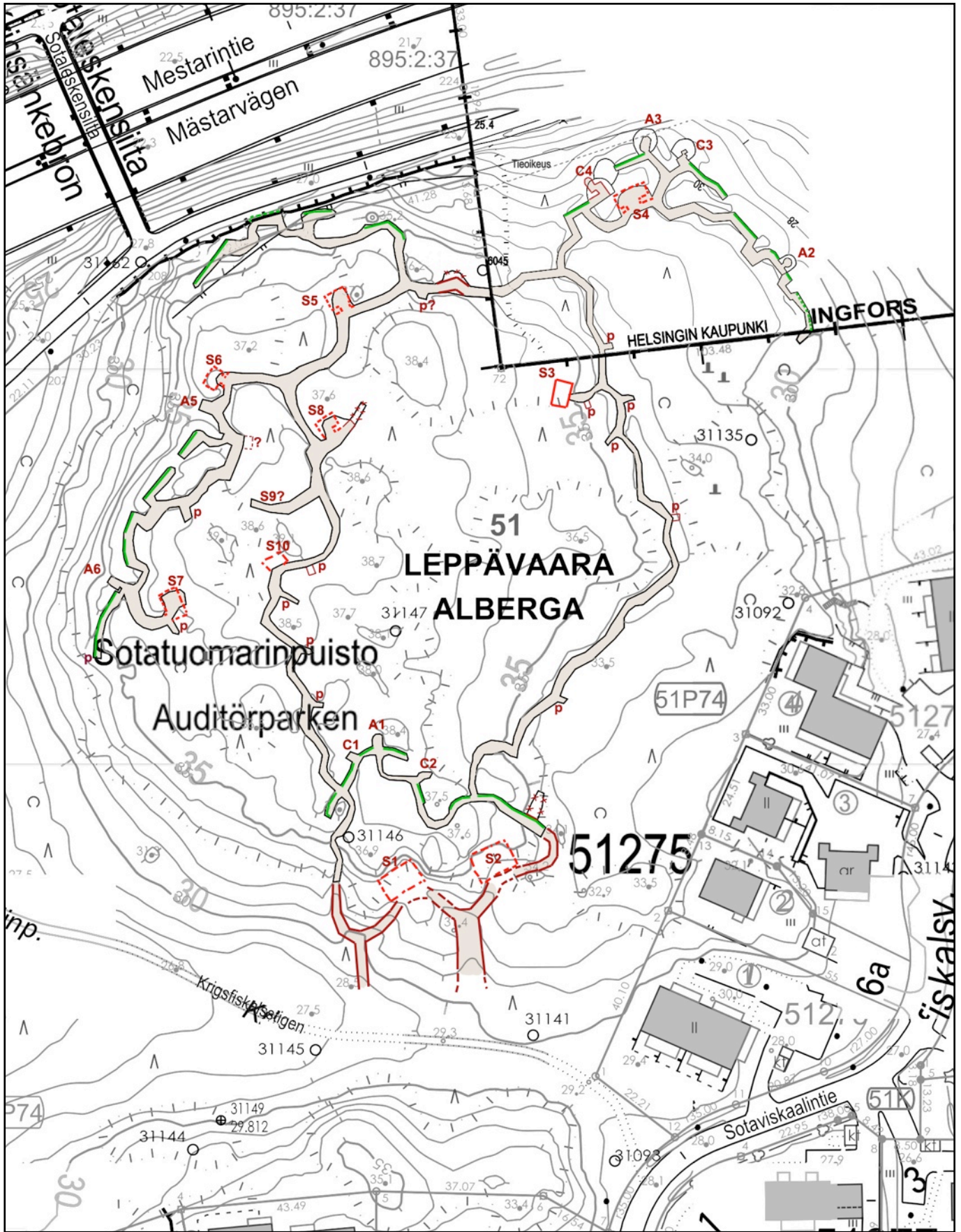
Loppukommentit (18.10.2022)

Laajuutensa takia olen siirtänyt mäen selvittelyä jo 1990-luvulla. Sama tapahtui taas 30-vuotta myöhemmin. Nyt on mäki kuitenkin käyty läpi.

Suurehko tukikohta joka on säilynyt verrattain hyvin. Mäki on ollut hyvin syrjäinen ja on yhä sivussa ihmisten reiteiltä. Tästä syrjäisyydestä

kertoo sekin että mäellä oli vielä "asutusta" eli asunnottomien majoja 1990-luvulla. Syrjäisyys on myös taannut sen ettei ihmisen aiheuttama kulutus, roskaantuminen ja ilkivalta näy mäellä, poikkeuksena itäiseen yhdyskäytävään kannetut omakotitalojen jätteet ja koillisnurkan metsienmiehet. Mäellä 1990-luvun alkupuolella suoritettu puiston hoitoon liittyvä hakkuu antaa valoisuutta entiseen synkkään kuusivaltaiseen metsään. Toisaalta tuo valoisuus on lisännyt aluskasvillisuutta ja taimikkoa joka haittaa jo osittain liikkumista ja varsinkin näkyvyyttä kesäisin.

Äkkiä katsottuna mäellä oleva käytäväverkosto oli hyvin sekava mutta se paljastui erittäin taitavasti suunnitelluksi tukikohdaksi. Ilman kartan apua saattaa olla vaikea pysytellä tämän kuvaukseni mukana. Siksi olen liittännyt karttapalat joissa valokuvien sijainnit. Hieno ja tutustumisen arvoinen kokonaisuus.

18.10.2022
Mikko Hakala